

УДК 373.2.091.2:331.548]: 37.015.3:159.953

Гнізділова О. А.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Дубовик Ю. О.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ВИКОРИСТАННЯ ПРИЙОМІВ МНЕМОТЕХНІКИ У ПРОЦЕСІ ПРОФОРІЄНТАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розглядається проблема формування уявлень про професії у дітей дошкільного віку. Наголошено на необхідності впровадження ранньої професійної орієнтації в освітній процес закладу дошкільної освіти. Сформульовано авторське трактування дефініції «профорієнтація дошкільників». Розкрито особливості застосування прийомів мнемотехніки в процесі ранньої профорієнтації дошкільників. Запропоновано мнемодоріжки, мнemoкарти, флеш-карти, що сприятимуть підвищенню ефективності ознайомлення дітей з професійною діяльністю.

Ключові слова: *профорієнтація, ознайомлення дітей з професіями, мнемотехніка, діти дошкільного віку.*

Постановка проблеми. Глобальні трансформаційні процеси сучасного світу, бурхливий технічний та економічний розвиток спричинили значний вплив на ринок праці та поступово змінили вимоги до професійних та громадянських характеристик особистості. Зважаючи на це виникає потреба формування нового покоління працівників, які матимуть здатність до швидкої адаптації до нових умов та прагнутимуть до особистісного розвитку та самовдосконалення. Саме тому профорієнтація у сучасному суспільстві набуває першочергового значення. Слід наголосити, що 2021 році Міносвіти визначило професійну орієнтацію молоді одним з основних своїх пріоритетів. Цього ж року для школярів усіх регіонів України було проведено Всеукраїнський урок з профорієнтації «Обери професію своєї мрії», у прямому ефірі якого зіркові гості розповіли слухачам про історії свого успіху, кар'єру, досягнення. У грудні відбувся мотиваційний інтерактивний онлайн урок «Твоя суперпрофесія», який транслювався на телеканалі ТРК Україна. Для дітей дошкільного і шкільного віку Українською освітньою фундацією створено наймасштабніший соціальний проєкт «Місто професій», який за 7 років свого існування побував у 52 містах України, а його учасниками стали понад один мільйон дітей. Всі вищезгадані заходи підкреслюють актуальність теми та підвищений інтерес до неї.

Аналіз останніх досліджень. Проблема ознайомлення дітей з працею дорослих знайшла своє відображення в працях Л. Артемової, Г. Беленької, З. Борисової, Т. Введенської, Н. Кудикіної, Т. Макеєвої, В. Логінової, І. Шкільної та інших. У наукових дослідженнях

М. Антонова, О. Гнізділової, І. Гришняєвої, Ю. Дубовик, Н. Захарова, О. Чігіріної, І. Єршової розглянуто різні аспекти проведення профорієнтаційної роботи з дітьми дошкільного віку. Зокрема, у наших попередніх статтях схарактеризовано особливості використання мультфільмів, дитячої літератури, дидактичних і комп'ютерних ігор у профорієнтаційній роботі в ЗДО [1,2,3,5].

Попри значну кількість наукових праць, в яких досліджено проблему ознайомлення дітей дошкільного віку з професіями, залишається недостатньо висвітленим питання використання сучасних методик профорієнтаційної роботи, зокрема мнемотехніки.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні процесу ранньої професійної орієнтації дітей в дошкільному віці, розкритті особливостей застосування прийомів мнемотехніки в процесі формування уявлень про професії, розробці методичних рекомендацій для вихователів щодо їх впровадження в освітній процес ЗДО.

Виклад основного матеріалу. Система професійної орієнтації, яка була започаткована в Україні на початку ХХ століття, пройшла складний шлях становлення та змін теоретичних та методичних засад. Більшість вчених визначають суб'єктом профорієнтації – молодь, яка стоїть перед вибором майбутнього фаху. У «Концепції державної системи професійної орієнтації населення» профорієнтація обґрунтовується як система взаємопов'язаних економічних, соціальних, медичних, психологічних і педагогічних заходів, спрямованих на активізацію процесу професійного самовизначення та реалізації здатності до праці особи, виявлення її здібностей, інтересів, можливостей та інших чинників, що впливають на вибір професії або на зміну виду трудової діяльності [6].

Проте зауважимо, що процес профорієнтації дітей дошкільного віку є новим, мало розкритим та суперечливим напрямом дослідження у психології та педагогіці. Нажаль бракує сучасного наукового трактування цієї дефініції. Тому пропонуємо власне визначення цього поняття: **профорієнтація дошкільників** – це систематичний, цілеспрямований процес формування у дітей дошкільного віку стійкого зацікавлення світом професій, поглиблення знань про професійну діяльність дорослих та уявлень про значення, умови, важливість праці людей - професіоналів; виявлення інтересів і нахилів дитини; створення умов для отримання досвіду професійних дій з метою її майбутнього професійного самовизначення.

Зважаючи на те, що дошкільники ще далекі від вибору професії, робота з професійної орієнтації в ЗДО є пропедевтичною. Правильно організований процес формування уявлень у дітей про професії має стати основою, яка сприятиме появі у дітей раннього інтересу до

професійної діяльності дорослих та забезпечить професійне становлення дитини в майбутньому.

Для забезпечення ефективності процесу формування уявлень про професійну діяльність працівника педагогам необхідно включати в цей процес такі компоненти: 1) уявлення про робоче місце представника професії (вихователь – дитячий садок, вчитель – школа, перукар – салон краси тощо); 2) про об'єкт праці (стоматолог – пацієнти, будівельник – будинок, офіціант – клієнти тощо); 3) про трудові дії і їх послідовність (лікар – оглядає пацієнта, визначає діагноз, лікує тощо); 4) про знаряддя праці (фотограф – фотоапарат, штатив, лампа, комп'ютер тощо); 5) про спеціальний одяг (кухар – фартух (або китель), ковпак (або хустка), рукавички тощо) 6) про результати праці (будівельник – збудований дім, кондитер – приготовані торти, кекси, стоматолог – здорові зуби у пацієнта тощо). Сформованість всіх компонентів допоможе дитині з легкістю відтворювати діяльність представників різних професій в ігровій діяльності, а надалі полегшить професійне самовизначення.

Забезпеченню ефективності формування у дітей уявлень про професійну діяльність дорослих сприяє використання в освітньому процесі комплексу різноманітних методів та засобів виховного впливу. Проте, проаналізовані матеріали свідчать, що науковці у своїх дослідженнях не висвітлюють використання сучасних інноваційних технологій у процесі ранньої профорієнтації дошкільників. Зважаючи на вищезгадане, на нашу думку, потребує детального розгляду мнемотехніка, як новий та дієвий метод ознайомлення дітей з професіями.

У теперішніх умовах стрімкого надходження різноманітної пізнавальної інформації у дітей дошкільного віку виникають труднощі в запам'ятовуванні та оперуванні новими знаннями. Педагоги перенасичують освітній процес великою кількістю термінів та фактів, але часто діти втрачають зв'язок між ними (працівник – професійні дії, місце праці тощо). Дошкільники легше засвоюють матеріал, який викликав у них емоції, наприклад екскурсія до пожежної частини чи зустріч з поліцейськими. Але нова, складна інформація переважно засвоюється частково, або взагалі втрачається. Саме тому ми радимо використовувати мнемотехніку, яка дозволить збільшити кількість запам'ятованого матеріалу, підвищити його точність та якість при відтворенні. Головний секрет мнемотехніки полягає в опануванні вміння фіксації образів, що сприймаються. Поєднуючи в уяві зв'язок кількох образів, надалі при згадуванні одного, дитина відтворює всі об'єднані раніше.

У процесі формування уявлень про професії педагоги можуть використовувати різні прийоми мнемотехніки, проте ми зупинимося на детальнішому розкритті: мнемодоріжки, мнемокарти, флеш-карти.

Для ознайомлення дітей з професійними діями працівників ми розробили мнемодоріжки, які містить зображення представника професії, професійні дії, які він виконує, результат його праці (Рис.1). Мнемодоріжка допомагає дітям розповісти про діяльність представника професії орієнтуючись на зображення, які вона містить.

Формуючи уявлення про особливості професійної діяльності окремого працівника ми використовували мнемокарти (Рис.2). Картки являють собою систему зображень у таблиці, яка допомагає дошкільникам запам'ятовувати та відтворювати необхідну інформацію. Розроблені картки містять шість віконечок із зображенням: представника професії, знарядь праці, спеціального одягу, місця праці, професійних дій, результату праці.

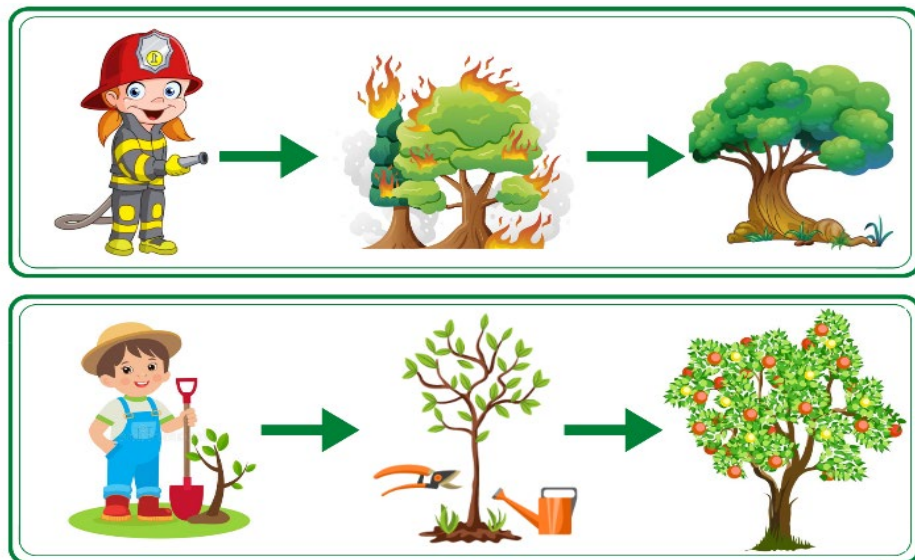

Рис. 1 Мнемосмушка

Рис. 2 Мнемокарта

Цікавим прийомом, який перетворює навчальну діяльність на гру, є флеш-картки. Це змістовні двосторонні зображення з певною інформацією у лаконічній формі, які використовують для запам'ятовування будь-яких відомостей шляхом систематичного повторення. У роботі з дошкільниками ми не розміщали на картках текст, а лише зображення: один бік – представник професії, а другий – знаряддя, місце праці, транспорт, спеціальний одяг. Картки було промарковано різними кольорами відповідно до зображення з другого боку (зелений – знаряддя праці, жовтий – місце праці тощо), щоб дітям було зрозуміло яку відповідь вони мають дати. Спочатку дітей знайомили з обома сторонами карток. На наступному етапі перед дитиною викладали картки лише однією стороною, а вона мала відповісти, що зображено з іншої та перевірити свою відповідь. Вихователь може поступово оновлювати гру додаючи нові картки.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, впровадження елементів мнемотехніки в профорієнтаційну роботу з дошкільниками забезпечуватиме процес упорядкування та систематизації знань про професії, довготривалого збереження необхідної інформації та її невимушеного відтворення. Розроблені авторами мнемодоріжки, мнемокарти, флеш-карти урізноманітнять процес ознайомлення дітей з професіями та сприятимуть підвищенню пізнавального інтересу дітей до професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Гнізділова О., Лукашова Ю. Використання мультфільмів у процесі ранньої профорієнтації дошкільників. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2020. № 1 (99). С. 214 - 225.
2. Гнізділова О., Лукашова Ю. Використання дидактичних ігор у процесі профорієнтації дошкільників. *Педагогічні науки*. 2020. №75-76. С. 3 - 7.
3. Гнізділова О., Лукашова Ю. Виховний потенціал сучасної дитячої літератури у процесі професійної орієнтації дошкільників. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету: збірник наукових праць. Серія: Педагогічні науки*. Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2020. Вип. 49. С. 15 - 23.
4. Лукашова Ю.О. Застосування комп'ютерних ігор в процесі ознайомлення дітей дошкільного віку з професіями. *Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (10 – 12 червня 2021 року, Волинський національний університет імені Лесі Українки)*. Київ-Волинь, 2021. С.45 – 49.
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2008 р. N 842 Про «Концепцію державної системи професійної орієнтації населення». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/842-2008-%D0%BF#Text> (дата звернення: 06.07.22).